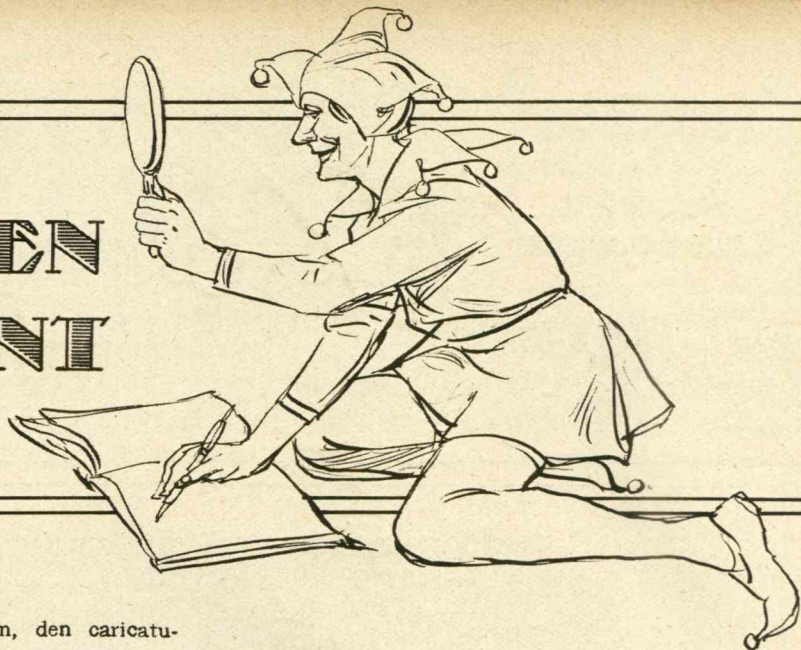

DE OORLOG EN DE SPOTPRENT

en opzettelijk kwade trouw zeker in hem, den caricaturist-kunstenaar, niet te verdedigen zijn. Wanneer het product van zijn pen of penseel op deze wijze niet van zijn oneerlijkheid getuigt, dan spreekt het van onkunde.

A priori laten we dergelijke spotprenten verder onbesproken. Ze behooren tot een genre, dat elk fatsoenlijk mensch afstoot. Hoe kernachtig juist werd dit niet door de feiten bewezen. Met veel genoegen toch lazen we uit de berichten van het front, dat de soldaten zich bepaald beklagden tegenover hun nabestaanden, wanneer deze hun prentbriefkaarten met dergelijke ongepaste spotplaten toezonden. Zij, die de werkelijkheid zagen en in den dagelijkschen kamp den vijand heel anders leerden beschouwen als de goedkope-grappenmakers, die veilig thuis zaten, zij konden de grappigheid niet verdragen en schreven om er verder voor gespaard te blijven.

Doch niet alleen de strijders in het veld lieten zich zoo uit, ook in de meest beschaafde kringen kwam een

in den bundel onder den sarcastischen titel „Het toppunt der beschaving.”

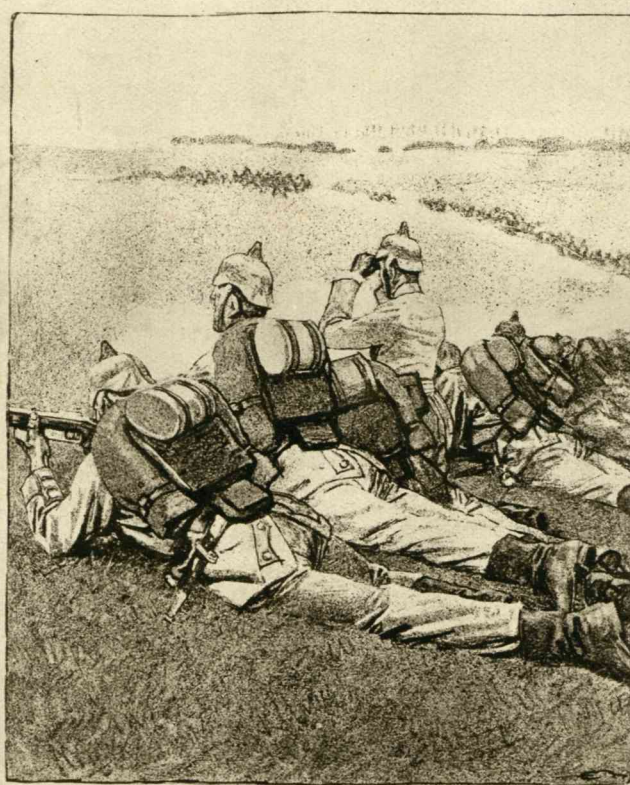
Die teekening, mooi van opzet en artistiek van uitwerking in elk opzicht, geeft zoo schrijnend als geen woorden het doen kunnen, de oorlogsellende weer. Onder zoo'n teekening behoeft men geen onderschrift te zetten.

De Engelsche teekenaar Partridge in „Punch” bekijkt zijn taak heel anders als de bekende militaire teekenaar-caricaturist Thömy dit deed toen hij voor Simplicissimus zijn tweekleuren-plaat maakte.

Ook bij deze teekeningen en haar onderschriften behoeft niet veel gezegd te worden.

Zij zijn beide, vanuit een artistiek oogpunt bekeken, knap werk.

Bei Dieuze

„u paar soldaten wie schon leben lassen, daß fürs Bajonett noch was übrig bleibt!”

De uitwerking van de oorlogsprent, behalve als tijdelijke afleiding in moeilijke dagen of als bevrediging van eigen spotlust, is zeker belangrijk omdat de geschiedschrijver van later er een belangrijk materiaal in vindt voor zijn historische en volkskundige studiën.

Er is werkelijk heel wat kennis en levensinzicht te putten uit die een- en meerkleurige journalistieke producten van zeer bijzonderen aard.

Zoo oud als de wereld is, zoo lang bestaat ook de spot. Die uitspraak laat zich, met beperking van een enkel eeuwtje, heel goed verdedigen.

En de spotteekening, primitief van vorm, in de krassen der holbewoners, stijgend in volmaaktheid al naar gelang der beschavingsvervolmaking, heeft de menschheid al eeuwen lang vermaakt... of geërgd.

Er zou (en er is ook) over de caricatuur- en spotteekening een lange verhandeling te schrijven, waarbij men het onderwerp van alle kanten kan bekijken.

't Spreekt vanzelf, dat wij dat hier nu niet gaan doen.

Maar wel brengt zelfs een vluchtige behandeling van het onderwerp mee, dat men constateeren moet, hoe uit de spotteekening niet alleen de artistieke en technische bekwaamheid van den maker spreekt, maar ook, dat bij haar te vinden is de wedergave van de meest innerlijke gevoelens van den bespotter. Maar bovenal ook zijn levensopvatting, zijn standpunt, zijn karakter wordt er door bekend gemaakt. En wanneer men den goeden, algemeen geliefden spotteekenaar, den vertolker van het volk, van de richting waartoe hij behoort, mag noemen, dan is zijn product ook de beste toetssteen voor dat volk of die richting.

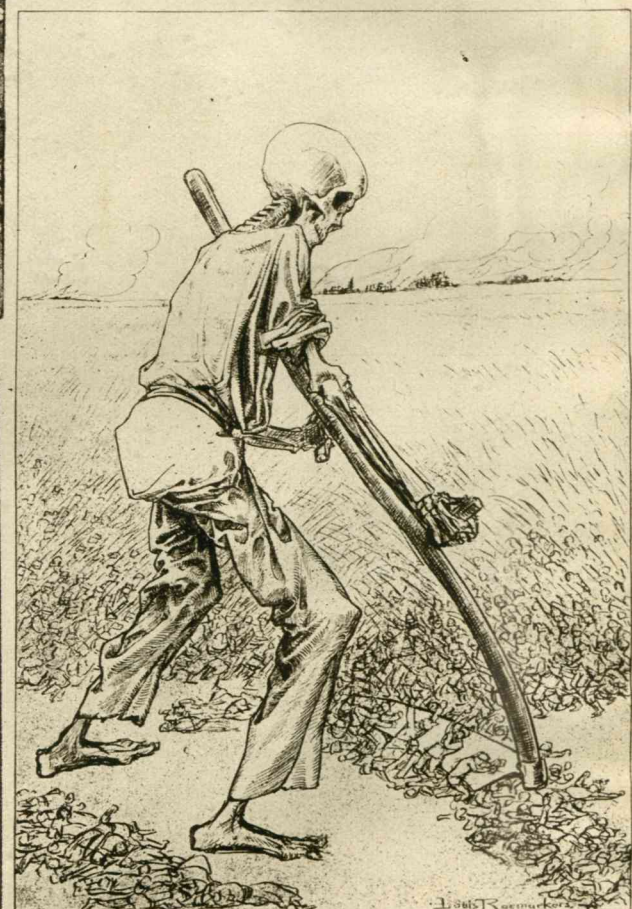
In een vroegere beschouwing hebben wij zoo terloops reeds betreurd, dat een deel der spotprentteekenaars zich bij dezen strijd bij lange na niet van hun beste zijde lieten zien. Het is hun recht om te hekelen, onbarmhartig naar voren te brengen de kwade of afkeurenswaardige eigenschappen van het onderwerp, dat hen inspireerde. Maar de artiest heeft, als een hooger specimen van menschensoort, zijn hoogere menschzijn niet te vergeten. Zoodat grofheid, minachting voor den tegenstander

gelijke dégoût en gelukkig mag men constateeren dat er in het gehalte van de spotprenten een kentering ten goede komt.

In ons eigen land, behoudens dan een enkele uitzondering, bleef de spotteekening gedurende dezen oorlog op een voornaam peil.

De artiest verstopte menigmaal zijn gevoelens niet geheel en al onder den mantel der neutraliteit, doch over het algemeen was het oorlogskwaad en het oorlogsslachtoffer het onderwerp, niet de bespotting van de oorlogvoerenden het doelwit.

Wij hebben bij dit artikel een drietal spotprenten willen geven, geheel verschillend van aard, van gedachte en van uitwerking. In de eerste plaats de verschrikkelijk kranige teekening van onzen landgenoot Raemakers, oorspronkelijk in „De Telegraaf” afgedrukt en nu opgenomen

HET KOREN IS RIJP!